

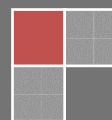

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO FINACIJA**

**URED ZA SPRJEČAVANJE
PRANJA NOVCA**
(FINANCIJSKO-OBAVJEŠTAJNA JEDINICA)

**TIPOLOGIJE FINANCIRANJA
TERORIZMA**
(PRIMJERI IZ INOZEMNE PRAKSE)

Zagreb, studeni 2012.

S A D R Ž A J:			stranica
1.	UVOD		3
2.	SPRJEČAVANJE FINANCIRANJA TERORIZMA		5
	2.1.	Međunarodno-pravni okvir	5
	2.2.	Izgradnja nacionalnog sustava sprječavanja financiranja terorizma	7
	2.2.1.	Zakonodavno-pravni okvir	7
	2.2.2.	Uloga Ureda za sprječavanje pranja novca	8
	2.3.	Financijske potrebe terorista / terorističkih organizacija	9
	2.3.1.	Financiranje terorističkih operacija	10
	2.3.2.	Financiranje širih organizacijskih potreba	11
	2.4.	Prikupljanje financijskih sredstva terorista /terorističkih organizacija	12
	2.5.	Metode prijenosa financijskih sredstva terorista/ terorističkih organizacija	13
	2.6.	Zaključna razmatranja	14
3.	SLUČAJEVI IZ TIPOLOGIJE FINANCIRANJA TERORIZMA IZ INOZEMNE PRAKSE		15
	3.1.	Korištenje dobrotvornih organizacija	15
		Primjer 1	15
		Primjer 2	16
	3.2.	Zloupotreba zakonitih poslovnih aktivnosti	16
		Primjer 1	16
		Primjer 2	17
	3.3.	Samofinanciranje	17
		Primjer 1	17
	3.4.	Korištenje novca koji potječe od počinjenja kaznenog djela	18
	3.4.1.	Prikupljanje novčanih sredstava krijumčarenjem narkotika	18
		Primjer 1	18
		Primjer 2	18
		Primjer 3	19
	3.4.2.	Prikupljanje novčanih sredstava prijevarama s kreditnim karticama	19
		Primjer 1	19
		Primjer 2	20
	3.4.3.	Prikupljanje sredstava prijevarama s čekovima	20
		Primjer 1	20
	3.5.	Korištenje državnih sponzorstava, tzv. sigurnih zaklona i tzv. propalih država	21
		Primjer 1	21
	3.6.	Korištenje financijskog sustava	22
		Primjer 1	22
	3.7.	Korištenje trgovinskog sustava	22
		Primjer 1	22
	3.8.	Korištenje fizičkog prijenosa novčanih sredstava	23
		Primjer 1	23
		Bibliografija	24

1. UVOD

Ured za sprječavanje pranja novca (dalje u tekstu: Ured) sukladno članku 66. stavku 4. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma ("Narodne novine" br. 87/08), (dalje u tekstu: Zakon), obveznicima primjene mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma navedenima u članku 4. stavku 2. Zakona (dalje u tekstu: obveznici) dostavlja ili objavljuje informacije o trenutačnim tehnikama, metodama, trendovima i tipologijama kako pranja novca tako i financiranja terorizma.

Općenito, tipologije (kako pranja novca tako i financiranja terorizma) definiramo kao sustavno razvrstavanje ili podjelu metoda, tehnika i trendova promatrano u jednom vremenskom razdoblju, a koji imaju više zajedničkih karakteristika ili obilježja.

Ovim dokumentom skreće se pozornost na slučajeve iz tipologija financiranja terorizma iz inozemne prakse, a koji dokument je namijenjen svim obveznicima, nadzornim tijelima iz članka 83. Zakona, te svim drugim državnim tijelima iz čl. 58. Zakona.

Svrha ovog dokumenta je pružanje pomoći obveznicima i nadzornim tijelima u njihovim zakonski definiranim ulogama u provođenju mjera i radnji koje poduzimaju radi sprječavanja i otkrivanja financiranja terorizma, tijelima kaznenog progona i drugim relevantnim državnim tijelima, te podizanje svijesti o riziku financiranja terorizma i eventualnoj ranjivosti pojedinih sektora.

Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma

Zakonom (odredbe članka 1.) je utvrđeno da se odredbe koje se odnose na sprječavanje pranja novca odgovarajuće primjenjuju i na sprječavanje financiranja terorizma u cilju sprječavanja i otkrivanja aktivnosti pojedinaca, pravnih osoba, skupina i organizacija u vezi s financiranjem terorizma.

Financiranje terorizma istim je Zakonom (odredbe članka 2.) definirano kao osiguravanje ili prikupljanje sredstava, odnosno pokušaj osiguravanja ili prikupljanja sredstava, zakonitih ili nezakonitih, na bilo koji način, izravno ili neizravno, s namjerom da se upotrijebe ili sa znanjem da će biti upotrijebljena, u cijelosti ili dijelom, za počinjenje terorističkoga kaznenog djela, od strane terorista ili terorističke organizacije.

Sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj

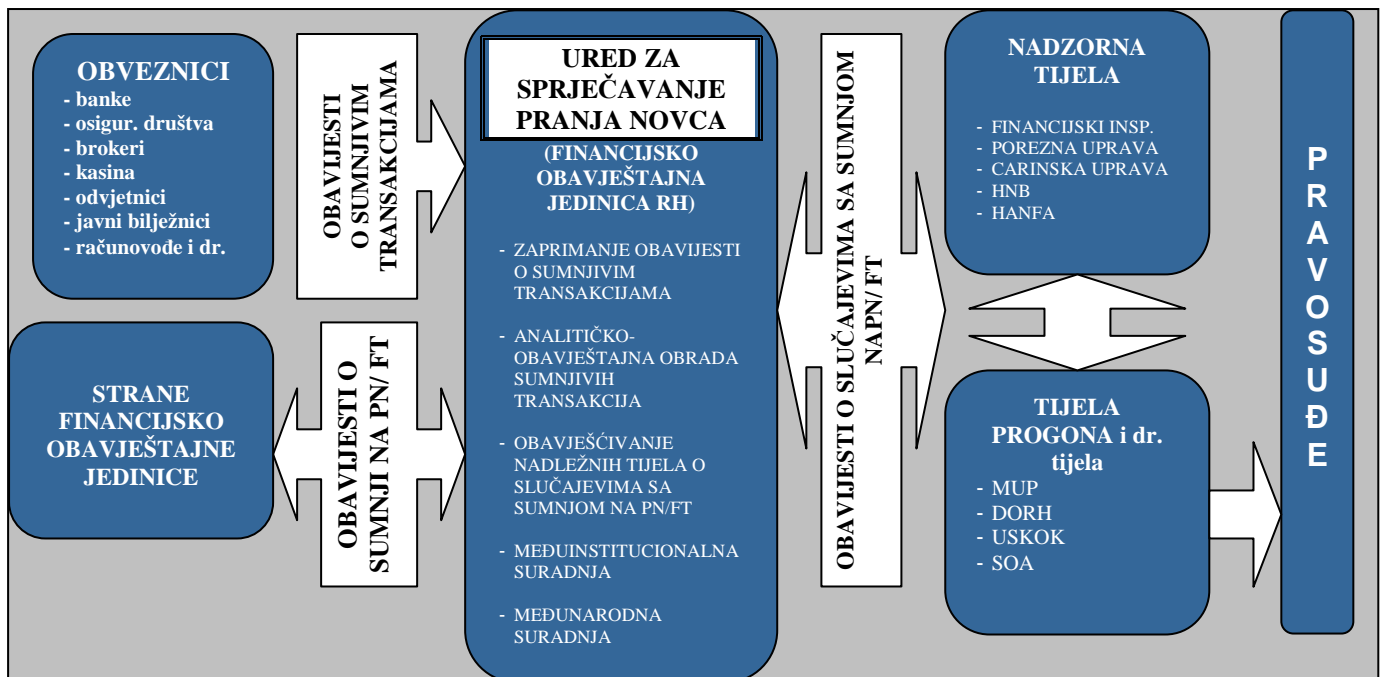
Zakon i međunarodni standardi određuju da sustav sprječavanja financiranja terorizma, kao i sustav sprječavanja pranja novca, nije u nadležnosti samo jedne

institucije nego je to sustav u kojem su zakonski definirane uloge svakog sudionika i njihova međusobna interakcija i suradnja.

Ured, kao financijsko-obavještajna jedinica, je samo jedna karika u lancu u sustavu sprječavanja financiranja terorizma (kao i u sustavu sprječavanja pranja novca) koja tek u interaktivnoj suradnji s drugim nacionalnim nadležnim tijelima (DORH, USKOK, MUP, SOA, HNB, HANFA i nadzornim službama Ministarstva financija) i stranim financijsko-obavještajnim jedinicama može u potpunosti dati svoj puni doprinos u cilju sprječavanja korištenja financijskog sustava RH za financiranje terorizma.

Ured, kao središnja nacionalna jedinica za prikupljanje od banaka i drugih obveznika, informacija o transakcijama koje su povezane sa financiranjem terorizma, analizira zaprimljene transakcije u svrhu utvrđivanja sumnje na financiranje terorizma i obavještuje nadležna tijela o slučajevima sa sumnjom na financiranje terorizma.

Ured je, dakle, posredničko tijelo, s jedne strane, između financijskog i nefinancijskog sektora (banaka i dr.), koji Uredu prijavljuju sumnjive transakcije, i tijela za provedbu zakona i kaznenog progona, kako je prikazano slijedećoj shemi:

2. SPRJEČAVANJE FINANCIRANJA TERORIZMA

Terorizam je jedan od najsloženijih, najizazovnijih i najopasnijih političko-sigurnosnih fenomena današnjice. U posljednjih nekoliko desetljeća u svijetu je izvršeno gotovo stotinjak tisuća terorističkih akata. Terorizam je uvijek udar na državni, politički i društveni sustav jedne države, te stoga sprječavanje i suzbijanje terorizma zahtijeva zajedničko i koordinirano državno i društveno djelovanje.

U tom smislu polazišna osnova takvog djelovanja jest zakonodavno-pravni okvir, kako nacionalni tako i međunarodni, budući da terorizam kao ni pranje novca ne poznaje granice, i ne postoji dio svijeta koji je zaštićen od njegovog štetnog djelovanja.

Teroristički događaji u SAD, 11. rujna 2001.g., pokazali su razornu snagu terorizma, te ujedno intenzivirali napore u sprječavanju terorizma od strane cjelokupne međunarodne zajednice.

U okviru suzbijanja terorizma posebnu važnost zauzima sprječavanje financiranja terorizma. Naime, provođenje terorističkih akata zahtijeva financijska sredstva, a sprječavanjem dotoka novčanih sredstava izravno se utječe na onemogućavanje provođenja samih terorističkih akata.

2.1. MEĐUNARODNO-PRAVNI OKVIR

Međunarodno-pravni okvir za borbu protiv terorizma čini 12 UN Konvencija i Protokola, a koje je Republika Hrvatska zaključno s travnjem 2005.g. i ratificirala, te pregled kojih slijedi u nastavku:

1. Konvencija o kaznenim djelima i određenim drugim djelima počinjenih u zračnom prometu,
2. Konvencija o suzbijanju nezakonitih otmica zrakoplova,
3. Konvencija o suzbijanju nezakonitih djela počinjenih protiv sigurnosti u civilnom zrakoplovstvu,
4. Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju glede kaznenih djela počinjenih protiv međunarodno šticećenih osoba, uključujući diplomatske agente,
5. Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca,
6. Konvencija o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala,
7. Protokol o suzbijanju nezakonitih djela nasilja u zračnim lukama međunarodnog civilnog zrakoplovstva, kao dopuna Konvenciji o suzbijanju nezakonitih djela počinjenih protiv sigurnosti u civilnom zrakoplovstvu,
- 8.-9. Konvencija o suzbijanju nezakonitih djela počinjenih protiv sigurnosti u pomorskom prometu i Protokol o suzbijanju nezakonitih djela počinjenih protiv sigurnosti fiksnih platformi lociranih na kontinentalnim grebenima u moru (continental shelf),
10. Konvencija o označavanju plastičnih eksploziva u svrhu detektiranja,
11. Međunarodna konvencija o suzbijanju terorističkih bombardiranja,
12. Međunarodna konvencija o suzbijanju financiranja terorizma.

Republika Hrvatska ratificirala je i Dopunski Protokol na Evropsku Konvenciju o suzbijanju terorizma (2003.g.), a tijekom 2005.g. od strane Republike Hrvatske potpisana je i Konvencija Vijeća Evrope o sprječavanju terorizma.

Glede financiranja terorizma, tri osnovna izvora međunarodnih obveza i normi (odnosno standarda) su:

- 1. UN Međunarodna konvencija o suzbijanju financiranja terorizma (usvojena od strane Glavne skupštine UN dana 09.12.1999.g.)**
- 2. 9 Specijalnih preporuka FATF-a (Financial Action Task Force):**
 - 1) Ratifikacija i primjena UN instrumenata,
 - 2) Kriminalizacija i financiranje terorizma i s time povezano pranje novca,
 - 3) Zamrzavanje i konfiskacija,
 - 4) **Prijavljivanje sumnjivih transakcija koje se odnose na terorizam,**
 - 5) Međunarodna suradnja,
 - 6) **Izorno (alternativno) doznačivanje,**
 - 7) **Elektronički prijenos (novca),**
 - 8) **Neprofitne organizacije,**
 - 9) Prijenosi gotovine.
- 3. Rezolucije Vijeća sigurnosti UN koje se odnose na financiranje terorizma:**
 - a) 1267 (1999.g.) o zamrzavanju novčanih i drugih financijskih sredstava Talibana,
 - b) 1333 (2000.g.) o zamrzavanju novčanih i drugih sredstava Usama bin Laden i Al-Qaida organizacije,
 - c) 1363 (2001) o utvrđivanju mehanizma nadzora implementacije mjera navedenih u Rezolucijama 1267 i 1333,
 - d) 1373 (2001.g.) o prijetnjama međunarodnom miru i sigurnosti uzrokovanih terorističkim djelima, i o mandatu za osnivanje Protuterorističkog odbora,
 - e) 1377 (2001.g.) o pozivu svim zemljama da u potpunosti implementiraju Rezoluciju 1373,
 - f) 1390 (2002.g.) rekapitulira mjere zamrzavanja iz Rezolucije 1267 i 1333,
 - g) 1455 (2003.g.) o mjerama za poboljšanje implementacije mjera zamrzavanja iz Rezolucija 1267, 1333 i 1390,
 - h) 1566 (2004.g.) o prijetnjama međunarodnom miru i sigurnosti.
 - i) 1988 (2011.) i 1989 (2011.) kao sljednice Rezolucije 1267 (1999.) kojima je Vijeće sigurnosti UN-a donijelo odluku o razdvajanju sankcijskog režima protiv Al-Qaide i Talibana, te posljedičnom razdvajanju Konsolidirane liste UN-a.

2.2. IZGRADNJA NACIONALNOG SUSTAVA SUZBIJANJA FINANCIRANJA TERORIZMA

2.2.1. ZAKONODAVNO-PRAVNI OKVIR

U procesu ispunjavanja međunarodnih standarda i normi, te stvaranja nacionalnog sustava, Odlukama Vlade RH od 22.11.2001.g. i 21.04.2005.g. osnovana je **Međuresorska radna skupina za suzbijanje terorizma kao međuministarsko tijelo, a član koje je i Ured za sprječavanje pranja novca.** Nadležnost Međuresorske radne skupine, osim naprijed spomenute Rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1373, uključuje i Rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1267 (1999.g.) i 1566 (2004.g.), te provedbu svih drugih relevantnih međunarodnopravnih dokumenata na području borbe protiv terorizma iz domene Evropske Unije, NATO-a, Vijeća Evrope i Organizacije za ekonomsku suradnju i stabilnost.

Nadalje, tijekom 2008.g. donijeta je i **Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma.** Strategijom je definiran **pojam terorizma** kao osmišljena, sustavna, namjerna uporaba nasilja, ili prijetnje nasiljem, protiv ljudi i/ili materijalnih dobara, kao sredstva za izazivanje i iskorištavanje straha, unutar neke etničke ili vjerske zajednice, javnosti, države ili cijele međunarodne zajednice, a s ciljem ostvarivanja politički, vjerski, ideološki ili društveno motiviranih promjena. Strategijom su, između ostalog, definirane mjere prevencije i suzbijanja terorizma, a jedna od navedenih mjera je i **mjera onemogućavanja financiranja terorističkih organizacija ili osoba koje se povezuju s terorizmom.**

Od 01. siječanja 2009.g. na snazi je novi Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma kojim su u potpunosti implementirane odredbe tzv. Treće Direktive Vijeća Evrope o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma, kao i 40 preporuka FATF-a i 9 specijalnih preporuka FATF-a.

Navedenim Zakonom, **financiranje terorizma** definirano je kao osiguravanje ili prikupljanje sredstava, odnosno pokušaj osiguravanja ili prikupljanja sredstava, zakonitih ili nezakonitih, na bilo koji način, izravno ili neizravno, s namjerom da se upotrijebe ili sa znanjem da će biti upotrijebljena, u cijelosti ili dijelom, za počinjenje terorističkog kaznenog djela, od strane terorista ili terorističke organizacije. **Rizik od financiranja terorizma** definiran je kao rizik da će stranka zlouporabiti financijski sustav za financiranje terorizma, odnosno da će neki poslovni odnos, transakcija ili proizvod biti posredno ili neposredno upotrijebljeni za financiranje terorizma.

Također, vezano za naprijed navedenih 9 specijalnih preporuka FATF-a, a posebno u svezi preporuka pod brojem 4., 6., 7. i 8., indikatori za prepoznavanje sumnjivih transakcija i osoba, pri čemu je obveza sastavljanja i korištenja liste indikatora određena odredbama članka 41. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, uključuju i razloge za sumnju na pranja novca i razloge za sumnju na financiranje terorizma.

U konačnici, **financiranje terorizma je okarakterizirano je kao kazneno djelo financiranja terorizma**, propisano člankom 187.a važećeg Kaznenog zakona odnosno kaznenim djelom pripremanje kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih

međunarodnim pravom. Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona kojega je Hrvatski sabor donio na sjednici 15.12.2008.g. , a koji je stupio na snagu 1.1.2009. izvršeno je daljnje usklađivanje kaznenog djela s međunarodnim standardima. Nadalje, kazneno djelo financiranja terorizma propisano je člankom 98. novog Kaznenog zakona koji supa na snagu 01.01.2012.g..

U važećem Kaznenom zakonu financiranje terorizma inkriminirano je na slijedeći način:

Članak 187.a Kaznenog zakona:

- (1) Tko uklanja prepreke, stvara plan ili se dogovara s drugima ili poduzme drugu radnju kojom se stvaraju uvjeti za izravno počinjenje kaznenih djela iz članka 156. -160., članka 169. -172., 174. stavka 3. i 4. , 179. i 181. ovoga Zakona, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Kaznom i stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko na bilo koji način, izravno ili neizravno, daje ili prikuplja sredstva s namjerom da će ona, u cijelosti ili djelomično, biti korištena za počinjenje kaznenog djela iz stavak 1. ovoga članka.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka će se kazniti bez obzira jesu li sredstva u cijelosti ili djelomično korištena za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka i bez obzira je li to djelo pokušano.
- (4) Sredstva iz stavka ovoga članka će se oduzeti.

Sukladno novom Kaznenom zakonu («Narodne novine» br. 125/11), koji stupa na snagu 01. siječnja 2013. godine, financiranje terorizma kriminalizirano je odredbom čl. 98. Kaznenog zakona kojim je propisano da će se kazniti tko izravno ili neizravno daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se ona koriste ili znajući da će se koristiti, u potpunosti ili djelomično, u svrhu činjenja jednog ili više kaznenih djela, a između ostalog i kaznenog djela terorizma iz čl. 97., kaznenog djela javnog poticanja na terorizma iz čl. 99., kaznenog djela novačenja za terorizma iz čl. 100., kaznenog djela obuke za terorizma iz čl. 101. te drugih kaznenih djela povezanih s terorizmom. Nadalje, kaznit će se tko izravno ili neizravno daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se ona koriste ili znajući da će se koristiti, u potpunosti ili djelomično od strane terorista ili terorističkog udruženja (op. bez obzira na svrhu korištenja).

Odredbom čl. 102. novog Kaznenog zakona kriminalizirano je kazneno djelo terorističkog udruživanja kojim je propisano da će se tko organizira ili vodi zločinačko udruženje kojemu je cilj počinjenje, između ostalog, i kaznenog djela iz članka 97. do članka 101. kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

2.2.2. ULOGA UREDA ZA SPRJEČAVANJE PRANJA NOVCA

Sukladno svojoj nadležnosti kao financijsko-obavještajne jedinice, a u cilju sprječavanja financiranja terorizma, Ured poduzima slijedeće aktivnosti:

- aktivnosti provjere po transakcijama evidentiranih u bazama Ureda i financijskom sustavu RH,
- aktivnosti unaprjeđenja međunarodne suradnje.

U okviru navedenih aktivnosti, Ured analitički-obavještajno obrađuje transakcije sa sumnjom na financiranje terorizma i o istome obavještava nadležna državna tijela. Nadalje, Ured zaprima Konsolidirane liste UN-a slijedom kojih provjerava fizičke osobe i entitete navedena na istima u svojim bazama podataka i putem bankarskog sustava Republike Hrvatske. O rezultatima provjera Ured obavještava nadležna državna tijela – Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Međuresorska radna skupina za suzbijanje terorizma, Državno odvjetništvo RH, te po potrebi (ukoliko su u bankarskom sustavu RH evidentirane osobe sa liste ili osobe čiji identifikacijski podaci se djelomično podudaraju sa identifikacijskim podacima osoba sa liste) Sigurnosno – obavještajnu agenciju.

Vežano za postupanje banaka i drugih obveznika u odnosu na fizičke i pravne osobe koje se nalaze na listama osoba povezanih s terorizmom (tzv. liste terorista), a u svezi pravodobne i ujednačene primjene odredbi Zakona i obavješćivanja Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama povezanim s terorizmom (što ne isključuje i moguću sumnju na pranje novca) sukladno Zakonu i pravilnicima, **Ured je 11. studenog 2011. izdao Smjernicu u svezi postupanja na području borbe u suzbijanju financiranja terorizma te je dostavio bankama i drugim obveznicima.** Navedenom Smjernicom bankama je naložena obveza trajnog praćenja svih promjena na Konsolidiranoj listi, što uključuje provjeru svih klijenata banke, odnosno usporedbu imena fizičkih osoba i naziva entiteta sa liste, sa onima iz registra komitenata pojedine banke. Na taj način mogućnost da neka od fizičkih/pravnih osoba sa Konsolidirane liste nesmetano posluje u bankarskom sustavu Republike Hrvatske svodi se na minimum. Banke su o navedenim provjerama obavezne periodično izvještavati Ured.

2.3. FINANCIJSKE POTREBE TERORISTA / TERORISTIČKIH ORGANIZACIJA

Prvi korak u otkrivanju i sprječavanju odljeva novca teroristima (financiranje terorizma) jest razumijevanje njihovih financijskih potreba, kao i financijskih potreba modernih terorističkih grupa. Troškovi koji su povezani ne samo sa izvođenjem terorističkih napada nego i razvojem i održavanjem terorističkih organizacija i njihove ideologije su značajni. Novčana sredstva služe za promoviranje vojničke ideologije, za plaćanje operativaca i njihovih obitelji, pokrivanje troškova putovanja, obuku svojih članova, krivotvorenje dokumenata, plaćanje mita, nabavku oružja i financiranje napada. Često su potrebne brojne skupe usluge uključujući usluge propagande i prividno zakonite i humanitarne aktivnosti kako bi se pod krinkom zakonitosti organizacija promovirali njeni ciljevi kroz terorizam.

Priroda financiranja i operativnih i širih popratnih aktivnosti varira u pogledu vrste terorističke organizacije od tradicionalno hijerarhijskih s jedne strane do malih, decentraliziranih i neovisnih organizacija s druge strane. Ta druga kategorija uključuje male mreže koje upravljaju same sobom koje svoje financiranje provode na način da se ono ne razlikuje od svakodnevne aktivnosti (djelatnosti), te u takvim slučajevima

vrlo često kupovina koja se odnosi i na oružje potrebno za teroristički napad nije sumnjiva.

Financijske potrebe terorista i terorističkih organizacija svrstavaju se u dva osnovna područja:

- financiranje određenih terorističkih operacija, kao što su izravni troškovi povezani sa određenim operacijama,
- širi troškovi organizacije potrebni za razvoj, održavanje infrastrukture pomoći kako bi se promovirala ideologija same terorističke organizacije.

2.3.1. FINANCIRANJE TERORISTIČKIH OPERACIJA

Financiranje terorističkih operacija uključuje izravne troškove za provođenje operacije, troškove za plaće, životne potrebe i komunikacije, troškove za obuku, putovanja i logistiku.

Po pitanju izravnih troškova za provođenje terorističkih operacija odnosno napada, materijali potrebni za njihovo izvršavanje jako se razlikuju, te uključuju, primjerice vozila, sastavne dijelove za improvizaciju bombi, mape, opremu za nadzor i slično. Izravni troškovi za terorističke napade često su relativno niski u odnosu na štetu koju prouzroče takvi napadi, a što pokazuju i slijedeće procjene:

Napad:	Datum:	Procijenjeni troškovi¹
Transportni sustav Londona	07.srpanj 2005.	£ 8.000 ²
Bombaški napad na vlak u Madridu	11. ožujak 2004.	USD 10.000
Bombaški napadi u Istanbulu	15.&20. studeni 2003.	USD 40.000
Bombaški napad na JW Marriot hotel u Jakarti	05. kolovoza 2003.	USD 30.000
Bombaški napad na Baliyu	12. listopada 2002.	USD 50.000
Napad na USA brod Cole	12. listopada 2000.	USD 10.000
Bombaški napadi na veleposlanstvo u Istočnoj Africi	07. kolovoza 1998.	USD 50.000

Osobe koje sudjeluju u terorističkim operacijama trebaju također podmiriti i svoje osnovne dnevne potrebe, te možda i potrebe drugih osoba koje o njima ovise. Teroristička ćelija treba komunicirati sa svojim članovima i matičnom terorističkom mrežom. Ta obveza je od značaja ukoliko nema drugih izvora financiranja za operativce (poput naknada i dobrotvornih priloga).

¹ Troškovi navedeni poglavito u Rezoluciji Vijeća Sigurnost UN-a 1373, 2001.

² Home Office Velike Britanije (2006)

Obuka operativaca predstavlja kontinuirano investiranje u teroriste, i u smislu ideološke indoktrinacije i u smislu praktičnih vježbi. Osiguravanje financiranja obuke i putovanja, koje može uključivati i nabavku krivotvorenih dokumenata, predstavlja važne izdatke za mnoge terorističke mreže. Čak i prilikom nedavnih napada kada su teroristički operativci bili rezidenti država u kojima je izveden teroristički napad i u velikoj mjeri operativno neovisni od postavljene upravljačke strukture, puno operativaca je prije operativne faze terorističke radnje putovalo radi obuke ili drugih oblika indoktrinacije.

2.3.2. FINANCIRANJE ŠIRIH ORGANIZACIJSKIH POTREBA

Financiranje održavanja terorističke mreže ili određene ćelije kako bi se regrutirali operativci i planirala nabava između terorističkih napada predstavlja najznačajnije iscrpljivanje novčanih sredstva.

Naime, terorističke organizacije trebaju financirati razvoj infrastrukture, novačenje članova i promoviranje svoje ideologije. Pored toga, **troškovi infrastrukture mogu se proširiti i na podršku humanitarnim organizacijama i medijima koje kontroliraju same terorističke organizacije.**

Terorističke mreže često koriste kompromitirane i ortačke dobrotvorne organizacije i poslove koje pružaju pomoć njenih ciljevima. Primjerice, neke grupe su povezane sa ograncima dobrotvornih organizacija u visokorizičnim područjima i/ili nerazvijenim dijelovima svijeta u kojima su socijalna davanja države ograničena ili ne postoje. U tom kontekstu, grupe koje koriste terorizam kao primarno sredstvo za ostvarenje svojih ciljeva mogu koristiti i s njima povezane dobrotvorne organizacije kao izvore financiranja na način da one financiraju terorističke napade i novačenje terorista dajući privid zakonitosti nad organizacijom koja se temelji na terorizmu³.

Također, osim socijalne ili civilne funkcije organizacije koja je predana paravojnom nasilju, često postoje i sofisticirani odnos s javnošću i medijsko djelovanje koje podržava terorističku ideologiju. Terorističke grupe kao što je Al-Qaida posebno su vješte u manipulaciji televizijom putem objavljivanja video snimaka. Osim toga, praktično svaka teroristička organizacija posjeduje web stranicu koja je posvećena novačenju i širenju poruka o prolijevanju krvi. Emitiranje moćne propagande nasilja, samoubilačkih bombaških napada i ubijanja nedužnih civila postaju alati glavnih masovnih medija, što predstavlja izravnu prijetnju međunarodnoj stabilnosti⁴.

³ Kohlmann (2006)

⁴ Za korištenje Interneta od strane al-Qaede, pogledati Weiman (2004). Za materijale u vez s Al-Manar TV, pogledati Jorisch (2004).

2.4. PRIKUPLJANJE FINACIJSKIH SREDSTAVA TERORISTA / TERORISTIČKIH ORGANIZACIJA

Dosadašnja praksa pokazuje da su teroristi prilagodljivi i snalažljivi u pogledu iznalaženja financijskih sredstava. **U tom smislu vidljivo je da se teroristi/terorističke organizacije financiraju na slijedeće načine:**

- iz zakonitih izvora,
- iz nezakonitih izvora,
- iz državnih sponzorstava, tzv. sigurnih luka i tzv. neuspješnih država.

Zakoniti izvori uključuju zlouporabu dobrotvornih odnosno neprofitnih organizacija, zlouporabu zakonitih poslovnih aktivnosti i samofinanciranje.

Dobrotvorne ili humanitarne organizacije su:

- od društvenog povjerenja, imaju pristup značajnim izvorima novčanih sredstava i njihove aktivnosti se vrlo često baziraju na gotovinskim transakcijama,
- neke od njih su međunarodnog karaktera čime se osigurava okvir za provođenje operacija i financijskih transakcija na nacionalnoj i međunarodnoj razini.
- u konačnici, dobrotvorne ili humanitarne organizacije posluju u okvirima manje zahtjevnih zakonskih propisa u odnosu na financijske institucije i druge gospodarske subjekte,

a sve te karakteristike ih čine atraktivnim izvorima za financiranje terorizma.

Zakonite poslovne aktivnosti također mogu biti zloupotrijebljene kao izvor novčanih sredstava namijenjenih financiranju terorizma. Takav rizik postoji posebno kod onih poslovnih aktivnosti koje ne zahtijevaju značajna ulaganja, a takav rizik je također veći i kod djelatnosti koje se baziraju na gotovinskim transakcijama (cash-intensive business) kod kojih je teško provjeriti odnos između prijavljene i stvarne prodaje.

Samofinanciranje uključuje vlastita sredstva samog teroriste, njegove bliže ili šire rodbine. Vlastita sredstva podrazumijevaju ušteđevinu, kreditna sredstva ili pak novčana sredstva koja proizlaze iz zakonitih poslovnih aktivnosti samog teroriste odnosno njegove bliže ili šire rodbine. Također, samofinanciranje može uključivati i novčana sredstva osobe ili organizacije koja nije direktno uključena u planiranje ili provođenje samo terorističkog akta.

Korištenje zakonitih izvora odnosno zakonitih novčanih sredstava poznat je i kao fenomen pod nazivom tzv. crno pranje («black-washing») u postupku kojeg se tzv. čisti novca pretvara u tzv. crni novac namijenjen terorističkim potrebama.

Nezakoniti izvori financiranja terorizma pretpostavljaju korištenje novčanih sredstava stečenih nezakonitim odnosno kriminalnim aktivnostima u svrhu financiranja terorističkih akata. Najčešće kriminalne aktivnosti koje teroristi koriste za prikupljanje potrebnih novčanih sredstava su trgovina oružjem, trgovina narkoticima, prijevare kreditnim karticama, prijevare čekovima, iznuđivanja.

Državna sponzorstva, tzv. sigurne luke i tzv. propale države predstavljaju ključne izvore podrške terorističkim organizacijama

2.5. METODE PRIJENOSA FINANCIJSKIH SREDSTAVA TERORISTA / TERORISTIČKIH ORGANIZACIJA

Postoje tri osnovne metode prijenosa novčanih sredstava namijenjenih financiranju terorizma:

- korištenje financijskog sustava,
- korištenje međunarodnog trgovinskog sustava,
- korištenje fizičkog prijenosa novca (putem tzv. cash couriers).

Često teroristi/terorističke organizacije zlorabljavaju sistem alternativnih doznaka (tzv. alternative remittance systems), dobrotvorne organizacije ili druge poslovne subjekte kako bi prikriji korištenje navedenih metoda prijenosa novčanih sredstava.

Financijski sustav, zbog brzine i lakoće kojom novčana sredstva mogu biti transferirana unutar istoga, omogućuje teroristima / terorističkim organizacijama da učinkovito i često bez da budu primijećena, prenose svoja novčana sredstva između i unutar različitih jurisdikcija.

Međunarodni trgovinski sustav omogućuje teroristima / terorističkim organizacijama da prenose novac i robu putem naizgled zakonitih trgovinskih tokova.

Korištenje fizičkog prijenosa novca je jedan od načina koji teroristima / terorističkim organizacijama omogućuje prijenos sredstava bez da se izlažu mjerama sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma koje se provode u financijskom sustavu. Tako, su primjerice, neke terorističke grupe konvertirale gotov novac u druge oblike poput zlata ili plemenitih metala, a sve u cilju prijenosa istih izvan financijskog sustava. Utvrđeno je da se korištenje fizičkog prijenosa novca često koristi u zemljama Srednjeg Istoka i Južne Azije, odnosno u zemljama gdje je elektroničko bankarstvo slabo razvijeno, primjerice u velikim dijelovima Afrike i Srednjeg Istoka. Iako je također utvrđeno da se takvo korištenje prijenosa novca koristi čak i u Europi i između zemalja sa razvijenim financijskim sustavom, a sve u cilju kako bi se sredstva namijenjena financiranju terorizma držala podalje od financijskog sustava i rizika da budu otkrivena.

U okviru korištenja sistema alternativnih doznaka, posebno se ističe hawala sistem. Hawala sistem je neformalni odnosno alternativni način prijenosa novčanih sredstava koji funkcionira izvan odnosno paralelno sa tradicionalnim bankarskim ili drugim financijskim kanalima prijenosa novčanih sredstava.

Zloupotreba pak dobrotvornih organizacija vrlo je česta jer omogućuje korištenje zakonitih novčanih transakcija takvih organizacija u svrhu prikriivanja transfera novčanih sredstava terorista/terorističkih organizacija. Zbog poprilično velike količine novca i druge imovine kojom raspolažu dobrotvorne organizacije, čak i korištenje malog dijela takvih sredstava dobrotvornih organizacija u terorističke svrhe omogućuje značajnu podršku teroristima/terorističkim organizacijama u njihovom djelovanju.

2.6. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Sprječavanje financiranja terorizma najčešće se povezuje sa sprječavanjem pranja novca, a što je vidljivo i u samom međunarodnom regulatornom okviru. Naime, FATF je utvrdio da 9 specijalnih preporuka u kombinaciji sa 40 preporuka koje se odnose na pranje novca čine osnovni regulatorni okvir za sprječavanje i otkrivanje i pranja novca i financiranja terorizma. Navedeno proizlazi iz toga što tehnike koje se koriste za pranje novca su u osnovi iste onima koje se koriste za financiranje terorizma. Isto tako, bez obzira da li novčana sredstva koja se koriste za financiranje terorizma proizlaze iz zakonitih izvora, nezakonitih izvora ili pak iz kombinacije oba izvora, radnje prikrivanja izvora takvih novčanih sredstava su uvijek prisutne budući da samo prikriveni izvori omogućuju nesmetano obavljanje sadašnjih, ali i budućih aktivnosti financiranja terorizma.

Sprječavanje financiranja terorizma i postavljanje tzv. pametnih prepreka stvara za teroriste/terorističke organizacije neprijateljsku okolinu, ograničava njihove ukupne mogućnosti, pomaže osujećivanju njihove sposobnosti da izvrše napade, te u konačnici predstavlja sustavnu zaštitu financijskog sustava.

Obavješćivanje o sumnjivim transakcijama od strane banaka i drugih obveznika ima ključnu ulogu u identificiranju financiranja terorizma odnosno otkrivanju novčanih sredstava namijenjenih financiranju terorizma putem financijskog sustava. Naime, podaci o transakcijama, tzv. financijski podaci, postaju jedno od najmoćnijih istražnih i obavještajnih alata u borbi za sprječavanje i suzbijanje terorizma i financiranja terorizma. Trag kojeg novac ostavlja u financijskom sustavu stvara sumnje u nezakonite aktivnosti, identificira osobe uključene u iste i locira nezakonite prihode.

Razvoj međunarodnih standarda u sprječavanju i otkrivanju pranja novca i financiranja terorizma u području financijskog sektora, ali i nefinancijskog sektora, omogućio je da se vrijednost financijskih informacija značajno poveća.

Učinkovitost nadležnih tijela u sprječavanju i otkrivanju financiranja terorizma značajno se pak povećava kada se podaci o transakcijama, odnosno tzv. financijski podaci koriste zajedno s protuterorističkim obavještajnim podacima.

3. SLUČAJEVI IZ TIPOLOGIJE FINANCIRANJA TERORIZMA IZ INOZEMNE PRAKSE (izvor: FATF: Terrorist Financing)

3.1. KORIŠTENJE DOBROTVORNIH ORGANIZACIJA

PRIMJER 1.:

Studija slučaja: Zloupotrebavanje zakonite dobrotvorne organizacije:

Prijava sumnjive transakcije podnesena je nakon što je osoba A pokušala položiti značajan iznos gotovinskih sredstava na račun dobrotvorne organizacije po kojem je navedena osoba imala ovlaštenje sa uputom da se sredstva dalje prenesu javnom bilježniku u svrhu plaćanja predujma za kupovinu nekretnine.

Istraga je otkrila slijedeće:

- Uplate na račun dobrotvorne organizacije sastojale su se od više pologa gotovine (vjerojatno donacije), ali i uplata izravno sa računa osobe A. Otkriveno je da je u korist osobnog računa osobe A izvršen veći broj pologa gotovine koja gotovina je odgovarala donacijama dobivenih od pojedinaca.
- Transakcije isplate koje su izvršene po računu odnosile su se na prijenose u korist neprofitne organizacije (NGO) i međunarodne transfere u korist računa osobe B. Policijski izvori su otkrili da je osoba A bila povezana sa osobom B te pojedincima koji su bili poznati po terorističkim aktivnostima.
- Nadležna državna tijela procijenila su da je dobrotvorna organizacija, koja je nastavila s ispunjavanjem važne društvene funkcije, bila iskorištavana i na način da je poslužila kao «paravan» za prikupljanje sredstva i kao «sredstvo prenošenja» u svrhu preusmjerenja tih sredstava prema poznatim teroristima, suradnicima osobe A.

Komentar: Ovaj slučaj pokazuje ranjivost sektora neprofitnih organizacija odnosno udruga s posebnim naglaskom na dobrotvorne organizacije čija se osnovna svrha postojanja zloupotrebljava u svrhe financiranja terorizma. Značajan rizik od zlouporabe u svrhu financiranja terorizma postoji zbog lošeg upravljanja takvim organizacijama (koje nisu usmjerene na stvaranje profita, pa je tako i sama kontrola njihovog poslovanja što od strane vlasničke strukture, a što od strane nadležnih državnih tijela, slabija) kao i zbog postojanja značajnih gotovinskih pologa.

(Izvor: Belgija)

PRIMJER 2.:

Studija slučaja: Korištenje lažne dobrotvorne organizacije

Dobrotvorna organizacija sa uredom u Rusiji privukla je pažnju nadležnih državnih tijela nakon što su ih kreditne institucije obavijestile o sumnjivim transakcijama koje nisu bile u skladu sa postavljenim ciljeva neprofitne dobrotvorne organizacije i značajno su odstupale od stvarnih troškova iste organizacije. Ista dobrotvorna organizacija poznata je otprije po nepodnošenju izvješća nadležnim poreznim tijelima.

Istraga je pokazala da su sa računa dobrotvorne organizacije izvršeni transferi novčanih sredstva u korist računa očigledno fiktivnih ili lažnih entiteta, te nakon toga ista novčana sredstva isplaćivana su u gotovini, te prenijeta nezakonito naoružanim militantima.

(Izvor: Rusija)

3.2. ZLOUPORABA ZAKONITIH POSLOVNIH AKTIVNOSTI

PRIMJER 1.:

Studija slučaja: Preusmjeravanje sredstava iz zakonitih poslovnih aktivnosti

U korist osobnog računa osobe A (direktor ugostiteljskog objekta – restorana) redovito su pristizali čekovi od tvrtke B koja se bavila drvenim paletama, kao i značajni polози gotovine. Po računu osobe A nisu se odvijale uobičajene financijske aktivnosti kao primjerice plaćanje izdataka za hranu, putovanja i slično. Sa bankovnog računa tvrtke B ujedno je podizana gotovina značajnijih iznosa i to između 500.000,00 EUR i 1 milijun EUR-a.

Banci u kojoj je osoba A posjedovala račun postala je sumnjiva nespojivost zanimanja osobe A i prirode poslova tvrtke B, te je Banka podnijela Obavijest o sumnjivim transakcijama financijsko-obavještajnoj jedinici. Analitička obrada financijsko-obavještajne jedinice otkrila je da su pojedinci o kojima se radilo bili povezani sa pokretom Salafista, te je slučaj prosljeđen tužiteljstvu radi šire istrage.

(Izvor: Francuska)

PRIMJER 2.:

Studija slučaja: praćenje promjena na računu otkrivena aktivnost financiranja terorizma

Rutinsko praćenje bankovnog računa tvrtke koja se bavila bravarijom otkrilo je odljev financijskih sredstava velikog obima koje je bilo nerazmjerno uobičajenoj poslovnoj aktivnosti te vrste poslovanja. Tvrtka je također pojedincima izdavala čekove koji su bili povezani sa organizacijama koje su branile zatvorenike koji su bili optuženi za teroristička djela.

Analitička obrada financijsko-obavještajne jedinice otkrila je vezu između tvrtke koja se bavila bravarijom sa radikalnim pokretima; pojedinci su slali novčane pošiljke između sebe, kao i zatvorenicima i drugim pojedincima koji su bili evidentirani u policijskim bazama podataka. To je potaknulo širu istragu od strane pravosudnih tijela.

(Izvor: Francuska)

3.3. SAMOFINANCIRANJE

PRIMJER 1. :

Studija slučaja: Mala teroristička mreža koja se samofinancira izvodi veliki napad

Službeno izvješće o napadima 07. srpnja 2005. na londonski transportni sustav navelo je slijedeće:

«Prihvaćeni pokazatelji ukazuju da se grupa samofinancirala. Ne postoje dokazi o vanjskim izvorima prihoda. Naša najbolja procjena je da ukupni troškovi ne nadmašuju iznos od GBP 8.000,00.»

«Bombe su bile kućne izrade, a sve komponente koje su se koristile su komercijalno dostupne i nisu posebno visoke cijene. «

«Čini se da je grupa prikupljala gotovinska novčana sredstva (za prekomorska putovanja, opremu za izradu bombe, najam stana, rentiranje automobila) metodama koje je jako teško prepoznati kao povezane sa terorizmom ili drugim ozbiljnim kriminalom.»

Za teroristu A «se čini da je prikupio najviše sredstava. Imao je prihvatljiv kreditni rejting, više bankovnih računa (od kojih je svaki imao mali polog gotovine za duže vremensko razdoblje), kreditne kartice i 10.000,00 GBP osobnog zajma. Imao je dva razdoblja intenzivne aktivnosti – prvo u listopadu 2004. g. i zatim u ožujku 2005.g. i nadalje. Nije izvršio osobne kreditne obveze te je bio u prekoračenju po svojim računima.»

Terorist B «obavio je nekoliko kupovina plaćajući čekovima (koji nisu mogli biti naplaćeni) tjednima prije 7. srpnja. Istražitelji iz banaka posjetili su ga kod kuće dan nakon bombaškog napada.»

Komentar: Iako za teroristu B nije konkretno utvrđeno da je terorista sve do poslije napada, ovaj slučaj prikazuje da se financijsko-obavještajni podaci sami po sebi bili dovoljni kako bi se pokrenula istraga od strane financijskih institucija.

(Izvor: UK)

3.4. KORIŠTENJE NOVCA KOJI POTJEČE OD POČINJENJA KAZNENOG DJELA

3.4.1. PRIKUPLJANJE NOVČANIH SREDSTAVA KRIJUMČARENJEM NARKOTIKA

PRIMJER 1.:

Studija slučaja: Teroristička organizacija prikuplja novac prodajom droge

Od 1990. godine osoba A upravljala je međunarodnom organizacijom koja se bavi ilegalnom trgovinom heroinom (u daljnjem tekstu: organizacija) odgovornom za proizvodnju i distribuciju milijune vrijednim heroinom iz Afganistana i Pakistana. Organizacija je zatim organizirala transport heroina sakrivenog u putnim torbama, odjeći i kontejnerima iz Afganistana i Pakistana u Sjedinjene Američke Države, uključujući i grad New York. Kada bi heroin stigao u SAD, zaprimali su ga i distribuirali članovi organizacije. Ti sučesnici bi tada dogovarali pranje novčanih sredstava dobivenih prodajom heroina i slanje novca natrag osobi A na način da su koristili nekoliko uvozno-izvoznih komercijalnih tvrtki koje bi transferirale ista novčana sredstva. Sredstva su bila plasirana u financijski sustav kao prihod i/ili troškovi povezani sa poslovanjem i temeljem tog pokriva su transferirana.

Organizacija je bila usko povezana sa Talibanima u Afganistanu. Tijekom njihove suradnje organizacija je pružala financijsku pomoć Talibanima. Naime, od 1994 i 2000. godine, organizacija je prikupljala prihod od prodaje heroina u Sjedinjenim Američkim Državama za Talibane u Afganistanu. U zamjenu za financijsku pomoć, Talibani su za Organizaciju štitile nasade opijuma, laboratorije za pripremu heroina, transportne rute te njene članove i suradnike.

(Izvor: SAD)

PRIMJER 2.:

Studija slučaja: Teroristička organizacija se financira prihodima od krijumčarenja droge

Tijekom istrage povezane sa uvozom kokaina iz Južne Amerike u Europu, financijsko-obavještajna jedinica je utvrdila da je organizacija uključena u krijumčarenje narkotika koristila novčane transfere za slanje sredstava iz Nizozemske u Paragvaj i Brazil, te investirala u trgovinu narkoticima i ostvarila prihod u Libanonu. Policijska istraga je ukazala da je profit iskorišten za financiranje terorističke organizacije.

(Izvor: Nizozemska)

PRIMJER 3.:

Studija slučaja: Teroristička organizacija iznuđuje novac od krijumčara droge

Istraga i procesuiranje koje je provedeno od strane turskih nadležnih tijela otkrila je da je krijumčarenje narkotika glavni izvor financiranja terorističke organizacije. Droga je uzgajana u Pakistanu, Afganistanu i Iranu odakle je dostavljana u Europu putem poznatih članova organizacije, putem njihovih suradnika i putem drugih neodređenih militantata.

2007. godine uhićeno je više od 10 članova organizirane terorističke grupe i zaplijenjeni su visoki iznosi novca. Istraga i svjedočanstva ovih članova otkrilo je da je organizacija iznuđivala novac od krijumčara na točkama ulaza u Sjeverni Irak u obliku «poreza» koji je iznosio oko 7% vrijednosti krijumčarene robe. Grupe su također prikupljale novac od svake osobe i automobila koji su prelazili «carinsku točku». Takva jedna «carinska točka» oprihodovala bi tjedno između 20.000,00 – 30.000,00 USD. Jedan član grupe je izjavio da se najveći dio prihoda grupe odnosio na novac prikupljen «oporezivanjem» krijumčara narkotika.

(Izvor: Turska)

3.4.2. PRIKUPLJANJE NOVČANIH SREDSTAVA PRIJEVARAMA S KREDITNIM KARTICAMA

PRIMJER 1.:

Studija slučaja: Podaci s kreditnih kartica ukradenih putem Interneta

Osoba A često je posjećivala internetske stranice na kojima su bili podaci sa kupljenih i ukradenih kreditnih kartica uključujući shadowcrew.com koja je istražena 2003. godine od strane United States Secret Service-a. Podaci s ukradenih kartica proslijeđivani su suradniku B, te potom osobi C, računalnom stručnjaku koji je bio specijaliziran za omogućivanje izrade i upravljanja web stranicama koji su bili dostupni na forumima ekstremista te je preuzimao sa Interneta materijale jako nasilnog karaktera koji su bili namijenjeni poticanju napada.

Kasnije je, provjerom telefonskih veza i e-mail zabilješki, utvrđeno da su ti suradnici bili povezani sa terorističkom ćelijom u Bosni i Hercegovini te su bili uhićeni neposredno pred počinjenje napada.

Komentar: Slučaj prikazuje kako teroristi posežu za sredstvima koja mogu biti veća od potrebe za određene napade. U ovom slučaju su osobe koje su pomagale teroristima potpuno koristile prednosti koje im pruža nova tehnologija kako bi nezakonito i anonimno stekli sredstva, pri čemu su uspješno držali na razmaku svoj identitet od svojeg djelovanja. Slučaj je također istaknuo da su potrebne sofisticirane forenzične vještine u otkrivanju financijskih podataka.

(Izvor: UK)

PRIMJER 2.:

Studija slučaja: Prijevarena putem kreditnih kartica

Grupa iz Sjeverne Afrike koja je financirala teroriste akumulirala je podatke od približno 200 ukradenih kartica i prikupila više od 200.000,00 GBP kako bi prijevareom kreditnim karticama financirala mrežu al-Quaedu. Dvadeset do trideset «operatora-trkača» («runners») prikupilo je podatke o imenima i prezimenima vlasnika kreditnih kartica povezanih sa gotovo 200 različitih bankovnih računa od poznanika koji su radili u uslužnoj djelatnosti kao što su restorani. Ti podaci nisu korišteni u zemlji porijekla (UK) ali su poslani suradnicima u Španjolskoj i Nizozemskoj. Ti suradnici su koristili navedene kartice kako bi prijevareom prikupili više od 200.000,00 £ za ćelije al-Quaede u Europi.

Komentar: Ovaj slučaj pokazuje da su teroristi svjesni da je prijevareom kreditnim karticama moguće doći do velikog iznosa novca i da su stanju organizirati sofisticirane aktivnosti kao bi rukovodili prijevareom povezanom s terorizmom.

(Izvor: UK)

3.4.3. PRIKUPLJANJE NOVČANIH SREDSTAVA PRIJEVARAMA S ČEKOVIMA

PRIMJER 1.:

Studija slučaja: Prijevare čekovima

Mreža terorista iz Sjeverne Afrike koristila se organiziranom prijevareom niže razine u području bankarstva i oštetila brojne banke iz Velike Britanije u svrhu prikupljanja sredstava za financiranje terorističke aktivnosti. Koristeći grupu od 50 pojedinaca, u razdoblju od 12 mjeseci, prikupila je najmanje 550.000,00 £. Tako prikupljen novac korišten je za terorističku obuku, nabavu, pute troškove i troškove života terorista i ekstremista U Europi.

(Izvor: UK)

Opisani primjer ukazuje na način koji je teroristima omogućio brzo prikupljanje i prijenos značajnih iznosa gotovine, pri čemu je korištena situacija u kojoj se takve aktivnosti smatraju prije «običnim» kriminalom, nego financiranjem terorizma. Takve aktivnosti izvode se samostalno, ili u suradnji sa drugima pojedincima kako bi se maksimizirali prikupljeni iznosi.

Bilo je identificirano nekoliko slučajeva prema istom modelu prijevare banke kojim su se generirala sredstva za financiranje terorizma. Način djelovanja je bio slijedeći:

- U bankama su otvarani računi temeljem lažnih identifikacijskih dokumenata i lažnih depozita, te su slijedom takvih računa izdavane i čekovne knjižice.

Čekovne knjižice su prikupljane određeno vrijeme, te kada je sakupljen dovoljan broj istih, čekovi su korišteni za nabavu robe u robnim kućama i to u vrijednostima nižim od onih koji bi zahtijevali provjeru pokrića na računima. Kupljena roba je potom vraćana sa svrhom povrata gotovine. Takve aktivnosti provodili su organizirani pojedinci koji su podizali čekove istovremeno s istog računa na nekoliko lokacija.

3.5. KORIŠTENJE DRŽAVNIH SPONZORSTAVA, TZV. SIGURNIH ZAKLONA I TZV. PROPALIH DRŽAVA

PRIMJER 1:

Studija slučaja: državno sponzoriranje terorizma u Afganistanu od strane talibanskog režima

Kada je talibanski režim došao na vlasti u Afganistanu krajem 1996. godine, ta država je postala «sigurnim zaklonom» i izvor podrške Osami bin Ladenu i al-Qaidi sve dok nije svrgnut s vlasti pomoću snaga međunarodne koalicije nakon terorističkih napada na Sjedinjene Američke Države 11. rujna 2001. godine.

Vijeće Sigurnosti Ujedinjenih naroda jednoglasno je 15. listopada 1999.g., kao odgovor na kontinuiranu podršku koju su Talibani pružali terorističkim organizacijama i aktivnostima uključujući i pružanje utočišta Osami bin Ladenu i Al-Qaidi, prihvatilo Rezoluciju Vijeća Sigurnosti (UNSCR) 1267 protiv talibanskog režima u Afganistanu. Rezolucija 1267 je posebno navela korištenje afganistanskog teritorija, posebno područja pod kontrolom Talibana, za pružanje skloništa i obuku terorista kao i za planiranje terorističkih aktivnosti, te od strane Talibana pružanje «sigurnih zaklona» Osami bin Ladenu i al-Qaidi, kako bi se neprestano koristili teroristički kampovi za obuku i djelovanje na području Afganistana koja kontroliraju Talibani kao bazu iz koje su se sponzorirale međunarodne terorističke organizacije.

Rezolucija Vijeća Sigurnosti Ujedinjenih naroda također navodi optužnicu protiv Osame bin Ladena i njegovih suradnika u Sjedinjenim Američkim Državama za, *inter alia*, bombaški napad od 07. kolovoza 1998. na veleposlanstva SAD-a u Nairobiju, Kenija i Dar es Salamu, Tanzanija, kao i za zavjeru likvidacije američkih državljana izvan Sjedinjenih Američkih Država te kontinuirano odbijanje izručenja optuženih od strane Talibana.

Konačno, kao što je navedeno u Rezoluciji 1267 Vijeća Sigurnosti Ujedinjenih naroda, Talibani su omogućili najveću svjetsku proizvodnju opijuma na svijetu kao sredstvo financiranja svoji aktivnosti i pružanja daljnje podrške međunarodnom terorizmu i ratu koji su imali razorni utjecaj na humanitarne uvjete afganistanskih ljudi.

3.6. KORIŠTENJE FINANCIJSKOG SUSTAVA

PRIMJER 1.:

Studija slučaja: Teroristička organizacija koristi elektronske transfere za prekogranični prijenos novca:

Primijećeno je da teroristička organizacija u Državi X koristi elektronske transfere za prijenos novca u Državu Y koji se na kraju koristi za plaćanje najma sigurnih stambenih prostora, kupovinu i prodaju vozila te kupovinu elektronskih komponenti koje se koriste za konstrukciju eksplozivnih naprava. Organizacija je koristila premosne račune («bridge account») i privremenim računima u Državi X kao sredstvo za prijenos sredstava između dviju država. Računi su u obje države otvoreni na imena osoba koji naočigled nisu povezani sa strukturom terorističke organizacije, ali su na drugi način, putem rodbinskih veza ili sličnih veza, bile povezane između sebe. Bilo je i očitih rodbinskih veza te je ukoliko je trebao imali opravdanje za prijenos.

Sredstva su uglavnom u obliku gotovinskih depozita terorističkih organizacija polagana na račune u bakama te su sa istih bili izvršavani elektronski transferi. Kada bi novac bio primljen na konačnom odredištu, primatelj bi to ili ostavio na računu kao depozit ili investirao u uzajamne fondove gdje bi novac ostao prikriiven i dostupan budućim potrebama organizacije. Alternativno, novac je bio transferiran na drugi bankovni račun kojim je upravljao odgovarajući financijski menadžer terorističke organizacije, te se s računa distribuirao za kupnju opreme i materijala ili za pokrivanje nekih ad-hoc troškova organizacije koji bi se pojavili tijekom njenih tajnih aktivnosti.

Izvor: FATF Typologies Report 2003-4

3.7. KORIŠTENJE TRGOVINSKOG SUSTAVA

PRIMJER 1.:

Studija slučaja: Upotreba trgovačkog sektora od strane terorista za prijenos sredstva

Financijsko-obavještajna jedinica (FIU) zaprimila je prijavu od nekoliko banaka koja se odnosi na vlasnike računa: fizičkoj osobi A, B i tvrtci C, a koji su se bavili trgovinom dijamanta. U razdoblju od nekoliko mjeseci, na račune osoba A, B i tvrtke C su stizala novčana sredstva iz inozemstva. Osim toga, ubrzo nakon otvaranja računa osobe B, na račun iste osobe pristigao je nekoliko bankarskih čekova koji su bili visokih iznosa u USD.

Financijski podaci koje je prikupila financijsko-obavještajna jedinica pokazala je da je tvrtka C primila novčane dolarske transfere od kompanija koje su bile aktivne u industriji dijamanta te da je sa njenog računa poslano nekoliko novčanih transfera na Srednji istok u korist računa osobe A, državljanina Europe koji je rođen u Africi i

imao prebivalište na Srednjem istoku. Jedan od direktora tvrtke C, belgijski građanin sa prebivalištem u Africi, imao je otvoren račun u banci u Belgiji preko kojeg su se odvijali prijenosi u i iz drugih država Europe, Afrike Sjeverne Amerike i Srednjeg istoka. Transferi iz stranih zemalja obavljali su se u američkim dolarima te bi nakon toga bili konvertirani u EUR i potom bili transferirani u strane zemlje u korist računa u Belgiji koji su pripadali osobi B i njegovoj supruzi.

Policijske informacije koje je prikupila financijsko-obavještajna jedinica pokazali su da je tužitelj otvori slučaj koji je bio povezan sa ilegalom trgovinom dijamanta. Najveći novčani transferi po nalogu tvrtke koja se bavila trgovinom dijamanta bili su većinom poslani istoj osobi, osobi A, koja je imala prebivalište na Srednjem istoku. Policijski izvori su otkrili da su obadvije osobe, i osoba A i osoba B bile osumnjičene za kupovinu dijamanta od pobunjeničke vojske jedne afričke država kao i za njihovo krijumčarenje u Belgiju u korist terorističke organizacije.

Uz to, pokazalo se da je financijsko-obavještajna jedinica već ranije u svojim Obavijestima obavijestila tužilaštvo određenim osobama i kompanijama povezanih sa osobama A i B i s njim povezanim pranjem novca koje je potjecalo od organiziranog kriminala.

Izvor: Belgija

3.8. KORIŠTENJE FIZIČKOG PRIJENOSA NOVČANIH SREDSTAVA

PRIMJER 1.:

Studija slučaja: Financiranje terorizma korištenjem kurira za prijenos gotovine

Aktivnosti terorističke organizacije A u Jugoistočnoj Aziji jasno pokazuje ključnu ulogu kurira za prijenos gotovine u podršci terorističkih operacija. Organizacija A je zaobišla uobičajeni bankarski sustav kako bi izbjegla preventivne mjere i ostavljanje tragova tijelima kaznenog progona. Financiranje bombaškog napada na Baliu koji se dogodio u listopadu 2002. omogućio je Al-Qaidin šef operacija osobi H, koja je bila ravnatelj operacija, a koja se 2002. godine skrivala na Tajlandu. Osoba H predala je 30.000,00 USD počiniteljima bombaških napada na Baliu kroz dvije pošiljke novca za koje su se koristile osobe za prijenos gotovog novca.

Kuririma za prijenos gotovine bilo je potrebno nekoliko tjedana kako bi obavili prijenos. Financiranje bombaškog napada na hotel JW Marriott u Jakarti bilo je također omogućeno od strane osobe H iz Tajlanda. Ponovno je, ukupno 30.000,00 USD sredstava za Al-Qaidu, preko mreže kurira za prijenos gotovine bilo poslano u Indoneziju u travnju 2003..

Izvor: Asia Pacific Group (APG) Annual Typologies Report 2003-2004.

BIBLIOGRAFIJA:

- FATF-GAFI, Financiranje terorizma, 29. veljače 2008.